

Київський університет імені Бориса Грінченка
Історико-філософський факультет
Кафедра філософії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

 Олексій Жильцов

« 01 » 12 2021 р.

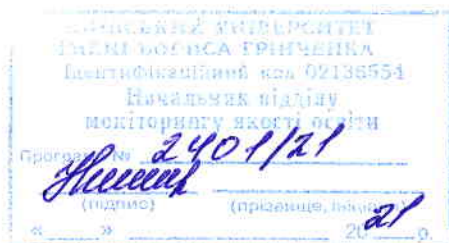

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**АНАЛІТИКА СОЦІАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ: ФІЛОСОФІЯ
ІНФОРМАЦІЇ, ФІЛОСОФІЯ ЕКОНОМІКИ**

для студентів

спеціальності	033 «Філософія»
освітнього рівня	першого (бакалаврського)
освітньої програми	033.00.01 «Філософія»

Київ – 2021

Розробники:

Ломачинська Ірина Миколаївна, доктор філософських наук, професор кафедри філософії Історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка;

Горбань Олександр Володимирович, доктор філософських наук, професор кафедри філософії Історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладачі:

Ломачинська Ірина Миколаївна, доктор філософських наук, професор кафедри філософії Історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка;

Горбань Олександр Володимирович, доктор філософських наук, професор кафедри філософії Історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри філософії Історико-філософського факультету

Протокол від 31 серпня 2021 року № 1

Завідувач кафедри [підпис] д.філос.н., проф. Додонов Р.О.

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми [підпис] .20__ р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми [підпис] Додонов Р.О.

Робочу програму перевірено

__ . __ . 20__ р.

Заступник декана [підпис]

Пролонговано:

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	Обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	6	
Курс	2	
Семестр	4	
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	
Обсяг кредитів	6	
Обсяг годин, в тому числі:	180	
Аудиторні	84	
Модульний контроль	12	
Семестровий контроль	30	
Самостійна робота	54	
Форма семестрового контролю	іспит	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування системи понять, знань, умінь і навичок в галузі філософського осмислення інформаційних, соціальних та економічних процесів.

Дисципліна спрямована на формування таких фахових компетентностей освітньої програми підготовки:

СК 08 – здатність оперувати філософською термінологією;

СК 09 – Здатність застосовувати в професійній діяльності філософські методи та підходи;

СК 10 – Здатність аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальнонаукової проблематики;

СК 11 – Здатність застосовувати в професійній діяльності знання про засади, розвиток і сучасний стан наукового та гуманітарного знання;

СК 13 - Здатність брати участь у наукових та прикладних дослідженнях у галузі філософії.

3. Програмні результати навчання :

ПРН 02 Розуміти розмаїття та специфіку філософських дисциплін;

- ПРН 04 Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загально гуманітарної проблематики;
- ПРН 08 Мати обізнаність у головних філософських методах та підходах;
- ПРН 10 Мати навички реферування , систематизованого огляду та порівняльного аналізу філософської та загальнонаукової літератури;
- ПРН 11 Вміти аналізувати міркування та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки;
- ПРН 12 Вміти викладати власні міркування послідовно, логічно, систематизовано та аргументовано;
- ПРН 13 Критично оцінювати власну позицію та знання;
- ПРН 16 Вміти застосовувати загальнонаукові, гуманітарні та філософські знання в різних сферах;
- ПРН 17 Мати навички участі у наукових та прикладних дослідженнях у галузі філософії;
- ПРН 18 ефективно працювати з інформацією, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати та систематизувати

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль. Філософія інформації							
Модуль I. Інформація як філософська категорія							
Тема 1. Світоглядні виклики сучасної глобальної інформаційної революції	14	2		2			4
Тема 2. Глобальне інформаційне суспільство: сутність, функції, моделі	14	2		4			4
Тема 3. Філософія інформації в системі наукового та філософського знання	14	2	2	2			4
Модульний контроль	2						
Разом	30	6	2	8			12
Модуль 2. Філософія інформації і філософські проблеми сучасності							
Тема 4. Філософія віртуальної реальності	14	2		4			3
Тема 5. Філософські засади інформаційної культури	14	2		2			3
Тема 6. Економічні та політичні чинники функціонування інформаційного суспільства	14	2	2	4			3
Модульний контроль	2						
Разом	30	6	2	10			9

Модуль 3. Філософський зміст функціонування інформаційних систем: загрози та перспективи							
Тема 7. Філософія інформаційної війни	14	2		2			3
Тема 8. Перспективи розвитку інформаційної війни та проблеми захисту інформації	14	2		2			3
Модульний контроль	2						
Разом	30	4		4			6
Всього за змістовим модулем «Філософія інформації»		16	4	22			27
Змістовий модуль. Філософія економіки							
Модуль І. Поняття та сутність філософії економіки як напрямку соціального пізнання							
Тема 1. Теоретичні засади філософії економіки	14	2		2			4
Тема 2. Специфіка філософського дослідження економіки	14	2		4			4
Тема 3. Філософія економіки в контексті глобалізаційних процесів сучасності	14	2	2	2			4
Модульний контроль	2						
Разом	30	6	2	8			12
Модуль 2. Філософія господарювання							
Тема 4. Філософські аспекти відносин власності	14	2		4			3
Тема 5. Філософське розуміння праці	14	2		2			3
Тема 6. Філософські засади бізнесу	14	2	2	4			3
Модульний контроль	2						
Разом	30	6	2	10			9
Модуль 3. Людина в економічному вимірі							
Тема 7. Сутність економічної діяльності та економічної культури	14	2		2			3
Тема 8. Економічний світогляд та його особливості	14	2		2			3
Модульний контроль	2						
Разом	30	4		4			6
Всього за змістовим модулем «Філософія економіки»		16	4	22			27
Підготовка та проходження контрольних заходів	30						
Всього за курсом	180	32	8	44			54

5. Програма курсу «Аналітика соціальних процесів: Філософія інформації, Філософія економіки»

Програма змістового модуля «Філософія інформації»

Модуль 1. Інформація як філософська категорія

Тема 1. Світоглядні виклики сучасної глобальної інформаційної революції

Філософське осмислення інформаційно-комунікаційної революції, її світоглядний зміст та ціннісні орієнтири. Сутність та основні характеристики інформаційно-комунікаційної революції.

Інформаційне суспільство і ЗМІ. Концепція «електронного суспільства» М.Маклюена. Усвідомлення світу як «глобального села». Вплив мас-медіа на суспільство і людину в концепції М.Маклюена. Феномен інформатизації як гарант

інформованості та фактор інформаційного голоду у інформаційному суспільстві. Роль ЗМІ у регуляції суспільних процесів

Міжнародні програми розвитку інформаційного суспільства. Розвиток міжнародного інформаційного суспільства як фактор міжнародної інформаційної політики. Концепція суспільства знання як базова концепція ЮНЕСКО.

Тема 2. Глобальне інформаційне суспільство: сутність, функції, моделі

Теоретичні та методологічні основи постіндустріалізму і формування концепту «інформаційного суспільства». Індивідуальний та соціальний зміст інформатизації суспільства. Глобалізація інформаційного середовища. Інформаційне суспільство як категорія філософського аналізу.

Моделі постіндустріального суспільства Д.Белла. Змістовні ознаки постіндустріального суспільства (за Д.Беллом) та основні принципи його функціонування.

Концепція технотронного суспільства З.Бжезинського.

Концепція посткапіталістичного суспільства П.Друкера та Ф.Фукуями.

Аналіз проблем прогресу інформатизації у представників постмодернізму (Ж.Бодріяр, Ж.-Ф. Ліотар, М.Постер).

Критика ідей постіндустріалізму та постмодернізму у Ф.Уебстера.

Концепція «суспільства знань» Е.Тоффлера.

Концепція «мережевого суспільства» М.Кастельса.

Основні наукові підходи до аналізу феномену інформації.

Філософія інформації і науковий світогляд. Сутність поняття «інформаційна свідомість» у реаліях сучасного інформаційного суспільства. Інформаційний підхід у формуванні інформаційної свідомості та його функції

Тема 3. Філософія інформації в системі наукового та філософського знання

Поняття філософії інформації та її змістовна сутність. Тематична структура філософії інформації: онтологія інформації; методологія інформаційного підходу; аксіологія інформації; феноменологія інформації; аксіологія інформації.

Проблема оволодіння інформацією на етапі становлення глобального інформаційного суспільства. Полісемантичний зміст поняття «інформація». Основні наукові підходи до осмислення інформації як амбівалентної ідеально-матеріальної субстанції. Філософський зміст інформації за А.Д.Урсулом. Принцип відображення у інформаційному процесі. Цінність інформації як організація структури пам'яті. Структурні та функціональні підходи до осмислення сутності інформації.

Фундаментальна значимість інформації у кібернетичних концепціях. Концепція інформації К.Шеннона-Н.Вінера. Інформаційна криза як перенасичення інформацією та інформаційний голод.

Система інформаційних наук та філософська рефлексія. Фундаментальні науки, що використовують інформаційний підхід. Прикладні науки, що використовують інформаційний підхід.

Філософія інформації і філософські проблеми інформатики. Науково-методологічні проблеми інформатики як науки про інформацію. Філософські основи інформатики як фундаментальної науки про інформацію.

Модуль 2. Філософія інформації і філософські проблеми сучасності

Тема 4. Філософія віртуальної реальності

Віртуальна реальність як категорія філософського аналізу: онтологічний, гносеологічний аксіологічний рівні. Основні визначення віртуальної реальності.

Онтологія віртуальної реальності у класичній філософській традиції. Міфологічна природа віртуального. Віртуальне як спосіб існування ідеї в античній та середньовічній філософії. Ідея віртуального у Новий час. Віртуальна реальність як об'єкт дослідження у сучасній філософії. Концепція симулякра як образу відсутньої дійсності у Ж.Бодріара. Формування концепцій віртуальної реальності як результат розвитку сучасних інформаційних технологій у Дж. Ланьє, Ф. Хемма, У. Гібсона. Уявлення про множинність світів і відносність реальної дійсності у роботах Ж. Дельоза, Н.А. Носова, С.С. Хоружого. Характерні риси сучасної віртуальної епохи за М.Кастельсом.

Гносеологічний зміст віртуальної реальності як виявлення меж між різними сферами людського буття. Віртуальність як стан людської психіки.

Віртуалізація сучасного суспільства у просторі віртуалізації культури, економіки, політики, мистецтва, науки, системи освіти. Віртуальний простір Інтернет як засіб глобальної комунікації.

Особистість у просторі віртуальної реальності : виклики та небезпеки.

Тема 5. Філософські засади інформаційної культури

Інформаційна культура як засіб формування інформаційного суспільства. Культура, інформація, комунікація: взаємозв'язок понять в інформаційну епоху. Типізація комунікативних культур: мовленнєва, письмова, мануфактурна, інформаційно-технологічна.

Сутність інформаційної культури та її види.

Світоглядне опанування феноменом інформації як фактор формування інформаційної культури. Гуманістичне виховання інформаційної культури особистості.

Сутність інформаційного світогляду, основні етапи його становлення. Ціннісне ставлення до інформації як основа інформаційного світогляду.

Інформаційна культура в умовах інформатизації суспільства. Інформаційна культура як складова інформаційного бізнесу. Інформаційна культура управлінської сфери.

Дигіталізація всіх видів інформації як формальна відмінна особливість інформаційно-технологічної культури.

Цивілізація та інформаційна культура: особливості співвідношення.

Комунікаційні свободи як основа реалізації інформаційно-технологічної культури. Комунікаційна свобода та інформаційний хаос: межі поділу.

Тема 6. Економічні та політичні чинники функціонування інформаційного суспільства

Інформаційне суспільство: відмінні риси та показники формування (технологічні, соціально-економічні, політичні, інтелектуальні). Ідеологія інформаційного суспільства.

Глобалізація як основа формування глобальної інформатизованої економіки та культури. Перетворення інформації у економічну категорію. Формування інформаційного світогляду та світорозуміння.

Глобалізація як основа формування глобальної інформатизованої економіки. Можливості використання інформаційних технологій в економіці (Д.Тапскотт). Перетворення інформації у економічну категорію. Інформаційне суспільство як суспільство споживання. Формування комерційної інформаційної ідеології: інформація – товар, комунікація – галузь капіталовкладень, інформаційна культура - спосіб управління масовими аудиторіями і задоволення їх платоспроможності. Роль масової свідомості у формуванні ринкових засад функціонування інформаційного суспільства.

Моделі політичних систем в умовах віртуалізації суспільства. Роль держави в управлінні інформацією (Е.Гідденс). Сутність і структура влади у інформаційному суспільстві (Ю.Габермас). Проблема легітимації влади в інформаційному суспільстві. Соціально-правова детермінанта всіх сфер життя як показник інформаційної цивілізації у розвинених країнах світу. Сутність понять «електронна демократія», «електронне урядування». Особливості принципу «гносеократії» (влади знань). Роль ЗМІ у владній системі інформаційного суспільства. Проблема прав людини у інформаційному суспільстві.

Модуль 3. Філософський зміст функціонування інформаційних систем: загрози та перспективи

Тема 7. Філософія інформаційної війни

Інформаційна війна як філософська категорія. Основні визначення інформаційної війни. Історичні та економічні передумови інформаційної війни. Інформаційна війна як засіб знищення інформаційних систем.

Поняття «інформаційні операції» та їх сутнісний зміст. Основні критерії класифікації інформаційних операцій: масштаб операції; сфери (суспільного й державного життя) проведення операції; рівень учасників операції; інтенсивність і тривалість; переважний характер впливу. Інформаційні операції в політичній боротьбі: інформаційно-пропагандистська (інформаційно-рекламна) діяльність, демонстраційні дії, організаційно-практична діяльність.

Поняття «інформаційна зброя» та його сутнісний зміст. Сфери застосування інформаційної зброї. Типи інформаційної зброї.

Витратні та змістові переваги використання нових інформаційних технологій. Основні напрями інтеграції комунікаційних і комп'ютерних технологій в процесі мережних воєн. Позитивні та негативні чинники активного використання новітніх інформаційних технологій в процесі інформаційної війни.

Тема 8. Перспективи розвитку інформаційної війни та проблеми захисту інформації

Особливості сучасного інформаційного суспільства: проекція віртуальної моделі об'єкта і його зв'язків засобами глобальної телекомунікації та комп'ютеризації на навколишній простір. Реальні та проєктовані результати інформаційної війни щодо цілісних інформаційних систем. Становище держави як цілісної інформаційної системи в інформаційній війні: можливі наслідки поразки та найбільш ефективні способи забезпечення перемоги.

Роль і місце України в світовій системі інформаційної безпеки. Основні засади національної інформаційної безпеки: позитиви та недоліки. Національна система державного управління у сфері інформаційної політики.

Програма змістового модуля «Філософія економіки»

Модуль 1. Поняття та сутність філософії економіки як напрямку соціального пізнання

Тема 1. Теоретичні засади філософії економіки

Філософія культури у неокантіанстві і філософія економіки. Філософія духу у неогегельянстві і філософія економіки. Філософсько-економічний вимір марксизму та позитивізму. Філософсько-економічна складова неолібералізму: Л. фон Мізес, Ф. фон Гаек, М. Фрідман. Розвиток філософсько-економічних уявлень у межах російської філософії. "Філософія господарства" С. Булгакова. Філософський економізм Б. Яковенка. Філософія бізнесу як складова філософсько-економічного дискурсу. Структура та основні категорії сучасного філософсько-економічного знання. Криза неолібералізму як філософсько-економічної теорії.

Тема 2. Специфіка філософського дослідження економіки

Предмет і завдання філософії економіки. Філософська проблематизація смислу, мети та універсальних засад господарської діяльності людини. Проблема співвідношення економічного буття та економічної свідомості, економічного життя і "духу", ідеального та реального в господарстві. Два підходи до його вирішення: економічний матеріалізм (К. Маркс) і "антиекономічний ідеалізм" (Булгаков С. М.).

Специфіка філософського дослідження економіки. Методологія філософії економіки. Економічна істина та її критерії.

Історичні типи економічного пізнання: античний, середньовічний, модерний. Становлення філософії економіки в Новий час. Основні здобутки утопічної думки щодо розуміння економічної реальності. Лібералізм А. Сміта. "Промислова система" Сен-Симона К.-А. Філософія економічного детермінізму К. Маркса та її значення. Основні напрямки філософського аналізу економіки інформаційного суспільства.

Економічна філософія versus філософія економіки: спільне і особливе. Неолібералізм, неоконсерватизм та неоінституціоналізм як теоретичні виміри сучасної економічної філософії. Економічна ідеологія як теоретична основа економічної

філософії. Філософія господарства і лінійна модель раціональності. Філософія бізнесу і нелінійна раціональність. Соціально-креативний потенціал та системний зв'язок філософії бізнесу та філософії господарства. Філософія управління у структурі сучасних філософсько-економічних досліджень.

Тема 3. Філософія економіки в контексті глобалізаційних процесів сучасності

Філософія економіки у контексті теорії постіндустріального суспільства (Д. Белл, П. Дракер, О. Тоффлер). Особливості постмодерного економічного світогляду за О. Тоффлером: концепція технологічних революцій; три «хвилі» соціально-економічного поступу в історії західної цивілізації. Комунікаційна концепція Г. Маклюена: розвиток засобів комунікацій як фактор переходу від натурального господарства до ринкового. Есхатологічна філософія економіки Ф. Фукуями. Внесок комунікативної філософії у розвиток філософсько-економічної парадигми (К.-О. Апель, Ю. Габермас, П. Ульріх, К. Гоманн). Г. Беккер як основоположник «економічного підходу» у сфері аналізу неекономічних явищ.

Альтернатива прогресивізму. Цивілізаційні концепції У. Ростоу, Данілевського М. Я., О. Шпенглера, А. Тойнбі.

Сучасні концепції економічної людини: неолібералізм та інституціоналізм. Філософські засади інституціональної економіки. Криза неолібералізму. Культурна багатоманітність глобалізації. Філософія економіки в Україні: основні тенденції розвитку. Духовний капітал як основа формування соціально-економічного середовища інформаційного суспільства.

Змістовий модуль 2. Філософія господарювання

Тема 4. Філософські аспекти відносин власності

Філософсько-економічне обґрунтування власності. Власність як комплекс суспільних відносин. Власність як влада.

Типологія власності. Характеристика основних форм власності. Проблема ефективності та справедливості форм власності в філософсько-економічній думці.

Питання про власність у західній ліберальній філософії. Право на власність як основа автономії людини.

Революційна думка про власність: соціалістичний та анархічний підходи.

Релігійно-філософська думка щодо проблеми власності (В. Ф. Ерн, Є. М. Трубецької, П. О. Флоренський). Маніфест приватної власності І. О. Ільїна

Тема 5. Філософське розуміння праці

Аналіз феномену праці в історії філософії. Антична думка. Трудова діяльність в концепції ідеальної держави Платона. Християнське розуміння праці та його вплив на середньовічну філософію. Вчення західноєвропейських мислителів Нового часу щодо праці (А. Сміт, Д. Рикардо, Д. Ст. Мілль, Г. В. Ф. Гегель).

Концепція сродної праці Г. С.Сковороди. Праця як умова щастя.

Соціальні аспекти трудової діяльності. Проблема експлуатації та відчуження праці в філософії К. Маркса. Ідея психологізації праці та відносин співпраці в роботах О. О. Богданова.

Філософсько-релігійний підхід. Ідея соборності, всеєдності, софійності як духовної основи праці (Соловйов В. С., Франк С. Л., Хомяков О. С.).

Виховне значення праці в педагогічній думці та філософії освіти ХХ ст. (Макаренко А. С., Д. Дьюї).

Тема 6. Філософські засади бізнесу

Походження, природа та функції грошей.

Філософія грошей як філософія культури. Г. Зіммель.

Семіотика грошей. Гроші як знак і як річ, яку означають (К. Маркс). Гроші як універсальна мова.

Гроші, довіра та соціальна стабільність. Форми довіри в процесі грошового обігу.

Концепція цінності в філософії грошей. Гроші як цінність. "Грошевий еквівалент" цінності особистості. Гроші та свобода.

Гроші й соціалізація суб'єкта. Гроші та влада. Гроші та механізм відчуження.

Становлення ринкової економіки та її характерні риси. Сучасні моделі ринкового господарства: ринкова, планово-ринкова, соціально-ринкова. Альтернативи ринку.

Соціофілософське осмислення ринкової економіки. Аналіз «свобідного» ринку Х. де Матьєнсо (XVI ст.) Ринок у філософії лібералізму XVII – XIX ст. Концепція "незримі руки ринку" А. Сміта. Філософія економічного неокласицизму, її школи. Неолібералізм Ф. фон Гайека. Концепції державно-монополістичного регулювання економіки. Кейнсіанство та його еволюція.

Ідейно-політичні та духовні компоненти ринкової економіки. "Дух капіталізму" (М. Вебер, В. Зомбарт). Філософія бізнесу.

Критика капіталістичного ринкового суспільства як суспільства споживання (Франкфуртська школа).

Комерціалізація культури. Феномен масової культури.

Модуль 3. Людина в економічному вимірі

Тема 7. Сутність економічної діяльності та економічної культури

Економічна діяльність (виробництво, розподіл, обмін, споживання), її матеріальні та духовні засади. Економічна свідомість та її рівні (повсякденний та теоретичний).

Образ людини у філософії господарства. Особа, що хазяйнує, та її моделі у вітчизняній філософсько-економічній думці: ідеальна (Булгаков С. М., Федоров М. Ф., Розанов В. В., Соловйов В. С.); реформаторська (Туган-Барановський М. І., Чайнов О. В.); марксистська (Богданов О. О.). Економічна людина в філософії А. Сміта. Еволюція моделі економічної людини в західній думці.

Поняття економічної культури, її зміст та функції. Економічна культура особистості та суспільства. Моральні аспекти економічної діяльності.

Історичні типи економічної культури. Еволюція погляду на багатство і бідність, працю, власність, благодійність.

Роль етнорелігійного фактора в формуванні економічної культури. Православна господарська етика. Протестантська етика господарської діяльності. М. Вебер та його

робота "Протестантська етика і дух капіталізму". Особливості ісламської господарської етики. Основні принципи діяльності ісламських банків.

Етика сучасного бізнесу. Обов'язок та відповідальність в сучасній економічній політиці.

Тема 8. Економічний світогляд та його особливості

Поняття «економічної ментальності»: зміст, сутність, функції. Економічна ментальність і культурна ідентичність. Економічна ментальність українців: основні риси та їх конструктивний вимір. Європейська і українська ментальність: спільне і особливе. Соціально-креативний потенціал економічної ментальності суспільства. Методи ефективної трансформації ментальних засад соціально-економічної свідомості.

Поняття «економічної ідеології»: історія і теорія. Соціальні стратегії економічних ідеологій сучасності. Соціальна ефективність економічної ідеології неолібералізму. Економічна ідеологія і соціальний характер. Теоретичні перспективи реалізації самобутніх економічних ідеологій в умовах глобалізації.

Характерні риси інформаційного суспільства. Якісні зміни в економіці, пов'язані з процесом інформатизації.

Концепція "суспільство ризику" У. Бека. Виробництво ризиків. Безпека як пріоритетна цінність сучасної стадії розвитку суспільства.

Людина в інформаційному суспільстві. Проблема ідентичності. Механізми маніпулювання свідомістю та запобігання ним. Формування думок та бажань в людині. Людина як "машина бажань" (Ж. Дельоз, Ф. Гваттарі).

6. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№	Вид діяльності студента		Кільк. одиниць до розрахунку		Макс. кількість балів за вид		Кільк. одиниць до розрахунку		Макс. кількість балів за вид	
Змістовий модуль «Філософія інформації»										
			модуль 1		модуль 2		модуль 3			
1	Відвідування лекцій	1	3	3	3	3	2	2		
2	Відвідування семінарських занять	1	1	1	1	1	-	-		
3	Відвідування практичних занять	1	4	4	5	5	2	2		
4	Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	3	15	2	10		
5	Робота на семінарських заняттях	10	1	10	1	10	-	-		
6	Робота на практичних заняттях	10	4	40	5	50	2	20		
7	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25	1	25		

8	Разом за змістовим модулем:			98		109		59
Змістовий модуль «Філософія економіки»								
			модуль 1		модуль 2		модуль 3	
9	Відвідування лекцій	1	3	3	3	3	2	2
10	Відвідування семінарських занять	1	1	1	1	1	-	-
11	Відвідування практичних занять	1	4	4	5	5	2	2
12	Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	3	15	2	10
13	Робота на семінарських заняттях	10	1	10	1	10	-	-
14	Робота на практичних заняттях	10	4	40	5	50	2	20
15	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25	1	25
16	Разом за змістовим модулем:			98		109		59
9	Максимальна кількість балів:	532						
10	Коефіцієнт:	60/532=0,112						

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Самостійна робота – один з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом. Упровадження в практику навчальної програми різноманітних форм самостійної роботи активно сприяє модернізації навчального процесу шляхом подолання протиріч між трансляцією знань і їх засвоєнням у взаємозв'язку теорії та практики.

Мета самостійної роботи студентів:

- розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності студентів;
- формування умінь і навичок самостійної розумової праці;
- розвиток морально-вольових зусиль;
- формування в студентів потреби безперервного самостійного поповнення знань як необхідної умови професійного становлення.

Завдання самостійної роботи студентів:

- навчання студентів самостійно працювати з різними джерелами інформації;
- творче сприйняття і осмислення навчального матеріалу;
- формування навичок щоденної навчальної самостійної роботи.

Зміст самостійної роботи полягає в таких положеннях:

- самостійне вивчення теоретичних, історичних і науково-практичних тем;
- самостійна робота з джерелами та літературою з метою кращого засвоєння програмного матеріалу;
- підготовка наукових повідомлень, інформаційних довідок;

– підготовка вибіркового дослідного завдання на базі критичного огляду наукових публікацій, розроблення пропозицій щодо вирішення актуальних проблем або прогнозів за обраною тематикою;

– презентація та захист результатів виконання вибіркового дослідницького завдання.

Самостійна робота студентів повинна забезпечити:

- системність знань та засобів навчання;
- володіння розумовими процесами;
- мобільність і критичність мислення;
- володіння засобами обробки інформації;
- здібність до творчої праці.

Одним із видів самостійної роботи є опрацювання лекційного матеріалу, визначення головного в змісті лекції, засвоєння її основних моментів. Для систематизації отриманих знань з дисципліни до кожної наступної теми слід ретельно готуватись: систематично опрацьовувати матеріал попередньої лекції, рекомендовану літературу, повторювати пройдений матеріал.

Завдання до самостійної роботи для змістового модулю «Філософія інформації»:

Завдання до Модулю 1.

Мета самостійної роботи: сформувати основні навички опрацювання інформації та використання прикладних програм загального призначення

1. Інтерфейс та основні режими роботи текстового процесора MS Word
2. Технології опрацювання інформації засобами програми MS Office Word
3. Обробка табличної інформації засобами Microsoft Office Word
4. Обробка графічних об'єктів в програмі MS Office Word.
5. Особливості створення та використання мультимедійних презентацій.

Завдання до Модулю 2.

Мета самостійної роботи: сформувати основи знань в системі сучасних телекомунікаційних технологій

1. Інформаційні ресурси мережі Інтернет та можливості їх використання.
2. Способи пошуку інформації в мережі Інтернет.
3. Особливості використання хмарних технологій.
4. Робота з текстовими документами на Google диск
5. Сервіси Google для пошуку інформації професійного спрямування.
6. Особливості роботи з електронними бібліотеками

Завдання до Модулю 3.

Мета самостійної роботи: проаналізувати загрози та перспективи функціонування інформаційних систем

1. Інформаційна система як об'єкт ведення інформаційної війни.
2. Поняття кібербезпеки та способи її реалізації.

3. Особистість як об'єкт Інтернет та медіа впливів.
4. Засоби маніпулювання масовою свідомістю.
5. Основні засади національної інформаційної безпеки та заходи по їх реалізації.

Форма подання самостійної роботи:

Для зарахування самостійної роботи необхідно підготувати відповіді на поставлені запитання і надіслати їх у вигляді презентації у Microsoft Power Point у встановлені терміни.

Презентація до кожного модулю містить не менше 30 слайдів (по 5-6 слайдів на питання). Структура роботи: назва роботи, автор; зміст (план); викладення відповідей на поставлені завдання; висновки; список використаних джерел.

Критерії оцінювання самостійної роботи до модулів 1 і 2:

Презентаційні матеріали до самостійних робіт у Microsoft PowerPoint	Бали:
- використовуються ключові слова і фрази, а не речення	2
- основний зміст подається логічно та структуровано	7
- організаційні діаграми, графічні зображення та відео фрагменти використовуються відповідно до поставленої мети	3
- ефекти анімації застосовуються для акцентування уваги на визначених моментах, поетапного виведення вмісту слайду на екран, для демонстрації руху або послідовності дій	2
- для подання текстового матеріалу використовується шрифт з мінімальним розміром – 20 пт	1
Разом	15

За виконання завдань самостійної роботи до першого та другого модулів студент може отримати до 15 балів

Критерії оцінювання самостійної роботи до модуля 3:

Презентаційні матеріали до самостійних робіт у Microsoft PowerPoint	Бали:
- використовуються ключові слова і фрази, а не речення	1
- основний зміст подається логічно та структуровано	5
- організаційні діаграми, графічні зображення та відео фрагменти використовуються відповідно до поставленої мети	2
- ефекти анімації застосовуються для акцентування уваги на визначених моментах, поетапного виведення вмісту слайду на екран, для демонстрації руху або послідовності дій	1
- для подання текстового матеріалу використовується шрифт з мінімальним розміром – 20 пт	1
Разом	10

За виконання завдань самостійної роботи до третього модуля студент може отримати до 10 балів

**Завдання до самостійної роботи
для змістового модулю «Філософія економіки»:
Модуль 1. Філософія економіки як галузь соціального знання**

Створити свою компанію – зареєструватися на <https://virtonomics.com/> та почати гру в режимі "Підприємець"

Віртономіка – онлайн-симулятор, присвячений розвитку власної компанії. З його допомогою можна дослідити роботу економічної системи, на яку впливають реальні люди, а не лише комп'ютеризовані алгоритми. Завдання філософа у роботі з цим симулятором полягає не стільки в тому, щоб розвинути власну компанію, скільки в дослідженні та аналізі всіх аспектів роботи в ролі керівника цієї компанії. Гра є покроковою, один хід має тривалість в один день, отже, протягом курсу необхідним є по можливості кожного дня заходити у гру. Протягом роботи з симулятором у першому модулі необхідно скласти звіт, у якому будуть зазначені дії та міркування гравця, а також подані думки щодо наступних аспектів гри:

1. Яким чином організовано запропоновану симулятором компанію
2. Які стартові ресурси отримує гравець, яким чином гра пропонує ними розпоряджатися

Модуль 2. Економіка як предмет філософського осмислення

Продовжити працювати з підприємством у <https://virtonomics.com/>

Протягом роботи з симулятором у другому модулі необхідно скласти звіт, у якому будуть зазначені дії та міркування гравця, а також подані думки щодо наступних аспектів гри:

1. Чи впливає людський фактор на розвиток компаній у симуляторі, якщо так, то яким чином?
2. Які дії якнайшвидше приводять до заробітку, а які - до фінансових проблем компанії?

Модуль 3. Філософія бізнесу і господарства

Продовжити працювати з підприємством у <https://virtonomics.com/>

Протягом роботи з симулятором у третьому модулі необхідно скласти звіт, у якому будуть зазначені дії та міркування гравця, а також подані думки щодо наступних аспектів гри:

1. Наскільки, на вашу думку, симулятор враховує реальні фактори впливу на економіку?
2. Підбийте підсумок роботи з симулятором. Чи був ваш досвід успішним? Якщо ні, то чому?

Форма подання самостійної роботи:

Для зарахування самостійної роботи необхідно підготувати відповіді на поставлені запитання і надіслати їх у вигляді у вигляді документу Microsoft Office Word чи презентації у Microsoft Power Point у встановлені терміни.

Критерії оцінювання презентацій самостійної роботи до модулів 1 і 2:

Презентаційні матеріали до самостійних робіт у Microsoft PowerPoint	Бали:
- використовуються ключові слова і фрази, а не речення	2
- основний зміст подається логічно та структуровано	7
- організаційні діаграми, графічні зображення та відео фрагменти використовуються відповідно до поставленої мети	3
- ефекти анімації застосовуються для акцентування уваги на визначених моментах, поетапного виведення вмісту слайду на екран, для демонстрації руху або послідовності дій	2
- для подання текстового матеріалу використовується шрифт з мінімальним розміром – 20 пт	1
Разом	15

За виконання завдань самостійної роботи до першого та другого модулів студент може отримати до 15 балів

Критерії оцінювання презентацій самостійної роботи до модуля 3:

Презентаційні матеріали до самостійних робіт у Microsoft PowerPoint	Бали:
- використовуються ключові слова і фрази, а не речення	1
- основний зміст подається логічно та структуровано	5
- організаційні діаграми, графічні зображення та відео фрагменти використовуються відповідно до поставленої мети	2
- ефекти анімації застосовуються для акцентування уваги на визначених моментах, поетапного виведення вмісту слайду на екран, для демонстрації руху або послідовності дій	1
- для подання текстового матеріалу використовується шрифт з мінімальним розміром – 20 пт	1
Разом	10

За виконання завдань самостійної роботи до третього модуля студент може отримати до 10 балів

6.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в електронному вигляді або з використанням роздрукованих завдань. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля.

6.4 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- *Методи усного контролю:* індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік. *Методи письмового контролю:* модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, реферат.

- *Комп'ютерного контролю*: тестові програми.
- *Методи самоконтролю*: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- систематичність відвідування занять;
- своєчасність виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності;
- виконання тестових завдань.

Форма проведення іспиту:

Комбінована. Екзаменаційний білет складається з завдань, які включають питання з аналізу першоджерел, а також тестові завдання. Студент письмово дає відповіді на питання з аналізу першоджерел, а також письмові відповіді на тести.

Тривалість проведення:

2 академічні години для письмової відповіді.

Максимальна кількість балів:

40 балів. З них: За відповіді на питання з аналізу першоджерел – 20 балів. За відповіді на тестові завдання - 20 балів.

Критерії оцінювання:

За відповідь на питання з аналізу першоджерел:

20 балів - Критичний аналіз суті та змісту першоджерел щодо поставленого питання. Повний виклад фактів, ідей, результатів відповіді в логічній послідовності. Якісний аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку означеного питання. Повна доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції.

15 балів – Спроби критичного аналізу суті та змісту першоджерел щодо поставленого питання. Виклад в основному фактів, ідей, результатів відповіді. Частковий аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку означеного питання. Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції.

10 балів – Некритичний аналіз суті та змісту першоджерел щодо поставленого питання. Частковий виклад фактів, ідей, результатів відповіді в логічній послідовності. Спроби аналізу сучасного стану дослідження проблеми. Часткова доказовість висновків, спроба обґрунтування власної позиції.

5 балів – Спроби некритичного аналізу суті та змісту першоджерел щодо поставленого питання. Набір фактів, ідей, результатів відповіді без логічної послідовності. Наявність висновків, спроба обґрунтування власної позиції.

0 балів - Відсутність аналізу суті та змісту першоджерел щодо поставленого питання. Хаотичний виклад деяких фактів, ідей, результатів відповіді без логічної послідовності. Відсутність аналізу сучасного стану дослідження проблеми та розгляду

тенденцій подальшого розвитку означеного питання. Відсутність висновків та логічної обґрунтованості власної позиції.

За відповіді на тестові завдання:

20 тестових завдань - по 1 балу за кожну правильну відповідь.

6.5 Орієнтовний перелік питань для підсумкового контролю

1. Аналіз інформації як матеріально-духовного феномену у сучасній науковій думці.
2. Аналіз проблем прогресу інформатизації у представників постмодернізму (Ж.Бодріяр, Ж.-Ф. Ліотар, М.Постер).
3. Відмінні риси глобальної інформатизованої економіки.
4. Вплив мас-медіа на суспільство і людину в концепції М.Маклюена.
5. Домінантні принципи ведення інформаційної війни.
6. Законодавче врегулювання питань інформаційного забезпечення в Україні;
7. Інформаційна війна як об'єкт філософського аналізу.
8. Інформаційна культура: генеза та сучасний стан.
9. Інформаційна система як об'єкт для ведення інформаційної війни.
10. Інформаційне суспільство як суспільство споживання: філософський аналіз проблеми.
11. Інформаційне суспільство: основні риси та ключові показники.
12. Інформаційні операції: їх зміст та класифікаційні особливості.
13. Інформація у філософській системі знань: онтологічний, гносеологічний та аксіологічний підходи.
14. Концепція «мережевого суспільства» М.Кастельса.
15. Концепція «суспільства знань» Е.Тоффлера.
16. Концепція посткапіталістичного суспільства П.Друкера
17. Концепція технотронного суспільства З.Бжезинського.
18. Критика ідей постіндустріалізму та постмодернізму у Ф.Уебстера
19. Міжнародні програми розвитку інформаційного суспільства
20. Моделі інформаційної війни та їх сутнісний зміст.
21. Обґрунтування сутності інформаційного суспільства у І.Масуда.
22. Основні наукові підходи до аналізу інформаційного підходу.
23. Основні складові інформаційної культури.
24. Особливості ведення мережної інформаційної війни.
25. Поняття «інформаційної зброї» та сфери її застосування.
26. Прикладні науки, що використовують інформаційний підхід.
27. Проблема інформаційної безпеки в національному контексті
28. Проблеми та перспективи розвитку переходу до інформаційного суспільства у Ф.Фукуями
29. Роль держави в управлінні інформацією (за Е.Гідденсом).
30. Роль ЗМІ у формуванні інформаційно-комунікаційної природи сучасного суспільства: основні наукові підходи до аналізу проблеми
31. Структура реальності і феномен інформації
32. Сутність знаку в філософії інформації.
33. Сутність і структура влади у інформаційному суспільстві (за Ю.Габермасом).

34. Сутність інформаційного підходу як засобу пізнання світу.
35. Сутність інформації у концепціях А.Урсула та А.Соколова
36. Сутність постіндустріального суспільства Д.Белла.
37. Сутність соціальної інформації як об'єкта філософського аналізу.
38. Сучасні наукові підходи до визначення інформаційної війни.
39. Типізація комунікативних культур у М.Маклюена та А.Соколова: порівняльний аналіз
40. Феномен віртуального у сучасному інформаційному суспільстві (вітчизняний та зарубіжний досвід аналізу проблеми)
41. Філософія інформації і філософські проблеми інформатики.
42. Філософський аналіз проблеми безпеки інформаційного суспільства: вітчизняний та світовий досвід.
43. Філософський зміст інформатики як науки про інформацію.
44. Фундаментальні науки, що використовують інформаційний підхід.
45. Характерні риси сучасної віртуальної епохи за М.Кастельсом.
46. Предмет, завдання та методи філософії економіки.
47. Поняття економічної свідомості, її структура та рівні.
48. Співвідношення економічного буття та економічної свідомості.
49. Етапи розвитку філософсько-економічної думки: античний, середньовічний, модерний.
50. Економічний матеріалізм та його альтернативи.
51. Основні типи суб'єкта господарської діяльності.
52. Категорії моральності економіки.
53. Зміст та функції економічної культури.
54. Православна господарська етика.
55. Господарська етика протестантизму.
56. Ісламська етика господарської діяльності.
57. Проблема праці в західній філософсько-економічній думці.
58. Поняття "сродної праці" в ученні Сковороди Г. С.
59. Відчуження праці та його види.
60. Обґрунтування виховного значення праці в педагогічній думці та філософії освіти (Макаренко А. С., Д. Дьюї).
61. Власність як комплекс суспільних відносин та соціальних взаємодій.
62. Питання про власність у західній ліберальній філософії.
63. Підходи до проблеми власності в революційній думці (марк-сизм, анархізм).
64. Філософія грошей Г. Зіммеля та її значення.
65. Аксіологія грошей. Гроші як цінність.
66. Семіотика грошей.
67. Проблема типологізації економіки. Поняття соціально-економічної формації.
68. Періодизація суспільного розвитку в філософії О. Тоффлера. Поняття технологічної революції.
69. Концепція постіндустріального суспільства Д. Белла.
70. Соціально-економічний феномен ринкового господарства.
71. Ідейні та ціннісні засади ринкової економіки. "Дух капіталізму" (М. Вебер, В. Зомбарт).

72. Сучасні моделі ринкового господарства.
73. Критика суспільства споживання (Франкфуртська школа).
74. Проблема комерціалізації культури. Феномен масової культури.
75. Характерні риси та проблеми розвитку інформаційного суспільства.
76. Людина в інформаційному суспільстві. Механізми маніпулювання свідомістю та запобігання ним.
77. Концепція "суспільства ризику" У. Бека.
78. Сутність та передумови економічної глобалізації.
79. Глобальні проблеми сучасної економіки та шляхи їх вирішення.
80. Українська економіка в системі світового розподілу праці.

6.6 Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100	Відмінно — відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81	Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68	Достатньо - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу - досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів в процесі вивчення курсу «Аналітика соціальних процесів: Філософія інформації, Філософія економіки»

Рівень оцінки знань студентів з курсу «Аналітика соціальних процесів: Філософія інформації, Філософія економіки» оцінюється згідно з виконанням ними навчального плану.

Оцінка А (90-100) – “відмінно” виставляється студенту, який:

- вільно володіє матеріалом навчальної дисципліни, розуміє предмет, методологію, структуру дисципліни;

- засвоїв основні поняття і категорії, може дати їх визначення, показати логічний взаємозв'язок;
- – вміє не тільки відтворити засвоєне, а й обґрунтувати власну думку з приводу вивченого, з актуальних дискусійних проблем курсу;
- демонструє ґрунтовні знання не тільки лекційних тем курсу, основної, а й додаткової рекомендованої літератури;
- проводить глибокий осмислений аналіз першоджерел, передбачених курсом семінарських занять;
- аргументація власної позиції з актуальних дискусійних проблем сучасної філософії інформації.

Оцінка В (82-89) – “добре” виставляється студенту, який сформував цілісне концептуальне розуміння курсу і передбачає:

- освоєння студентом обов'язкового обсягу програмного матеріалу, основного переліку літературних джерел із лекційного та семінарського курсу;
- осмислене розуміння категоріально-понятійного апарату дисципліни;
- здатність порівняльного аналізу різних наукових підходів;
- застосування найбільш універсальних методів у наукових дослідженнях.

Рівень підготовки студента є вищим за середній рівень.

Оцінка С (75-81) – “добре” виставляється студенту, який:

- в основному володіє матеріалом дисципліни, показує розуміння її предмету, методології, структури;
- засвоїв найбільш важливі поняття і категорії, може сформулювати визначення більшості з них;
- вміє пов'язувати відповідь на дане питання з іншими темами курсу, висловлюючи власне розуміння;
- орієнтується в основній і додатковій рекомендованій літературі до більшості тем курсу.

Рівень підготовки кваліфікується як середній.

Оцінка D (69-74) – “задовільно” виставляється студенту, який засвоїв “контрольний пакет” програмного матеріалу, і передбачає:

- вміння орієнтуватися у загальній проблематиці курсу;
- знання головних характеристик предмету вивчення;
- навички репродуктивного відтворення змісту текстів лекцій викладача;
- опрацювання певної частини (до 50 %) першоджерел та додаткової літератури.

Рівень підготовки кваліфікується як посередній.

Оцінка E (60-68) – “задовільно” виставляється студенту, який засвоїв значну частину програмного матеріалу:

- демонструє не надто глибоке знання матеріалу, не зовсім упевнено висловлюється з приводу предмета, методу, структури дисципліни;
- посередньо засвоїв основні поняття і категорії, визначення дає поверхові, не систематизовані;
- відповідає на поставлені запитання, проте не висловлює власного розуміння;
- частково засвоїв рекомендовану літературу з курсу.

Рівень підготовки студента кваліфікується як такий, що відповідає мінімальним критеріям.

Оцінка Fx (35-59) – “незадовільно” виставляється студенту, який:

- не володіє матеріалом навчальної дисципліни, не розуміє специфіки, предмета, структури;
- не засвоїв основних понять і категорій, не вміє дати їх основні визначення;
- не вміє відтворити пройдений матеріал і не орієнтується в проблематиці, що висвітлювалася на заняттях;
- не опрацював основної рекомендованої літератури до більшості програмних тем.

Рівень підготовки незадовільний, потребує повторного перескладання.

Оцінка F (0-34) – “незадовільно” виставляється студенту, який з поважних чи без поважних причин пропустив половину лекційних та семінарських годин курсу, не засвоїв навчальну програму курсу, має потребу в повторному прослуховуванні курсу.

6. Навчально-методична картка дисципліни

Загальний обсяг роботи студента за курсом «Аналітика соціальних процесів: Філософія інформації, Філософія економіки» – 180 год. З них контактні – 84 год. (лекції – 32 год., семінари – 8 год., практичні – 44 год.). Самостійна робота – 54 год., модульний контроль – 12.

Загальний обсяг роботи студента за змістовим модулем «Філософія інформації» – 90 год. З них контактні – 42 год. (лекції – 16 год., семінари – 4 год., практичні – 22 год.). Самостійна робота – 27 год., модульний контроль – 6.

Загальний обсяг роботи студента за змістовим модулем «Філософія економіки» – 90 год. З них контактні – 42 год. (лекції – 16 год., семінари – 4 год., практичні – 22 год.). Самостійна робота – 27 год., модульний контроль – 6.

Курс «Аналітика соціальних процесів: Філософія інформації, Філософія економіки»											
Змістовий модуль «Філософія інформації»											
Модулі (назви, бали)	Модуль 1. Інформація як філософська категорія (98 балів)				Модуль 2. Філософія інформації і філософські проблеми сучасності (109 балів)					Модуль 3. Філософський зміст функціонування інформаційних систем: загрози та перспективи (59 балів)	
Лекції (теми, бали)	Глобальне інформаційне суспільство: сутність, функції, моделі і (1 бал)	Світглядні виклики сучасної глобальної інформаційної революції (1 бал)	Філософія інформації в системі наукового та філософського знання (1 бал)		Філософія віртуальної реальності (1 бал)	Філософські засади інформаційної культури (1 бал)	Економічні чинники функціонування інформаційного суспільства (1 бал)			Філософія інформаційної війни (1 бал)	Перспективи розвитку інформаційної війни та проблеми захисту інформації (1 бал)
Семінарські заняття (теми, бали)	Філософія інформації в системі наукового та філософського знання (11 балів)				Економічні та політичні чинники функціонування інформаційного суспільства (11 балів)						
Практичні роботи (теми, бали)	ПР 1 (11 балів)	ПР 2 (11 балів)	ПР 3 (11 балів)	ПР 4 (11 балів)	ПР 5 (11 балів)	ПР 6 (11 балів)	ПР 7 (11 балів)	ПР 8 (11 балів)	ПР 9 (11 балів)	ПР 10 (11 балів)	ПР 11 (11 балів)
Самост. робота	Самостійна робота до 1 модулю (15 балів)				Самостійна робота до 2 модулю (15 балів)					Самостійна робота до 3 модулю (10 балів)	
Поточний контроль (вид, бали)	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)				Модульна контрольна робота 2 (25 балів)					Модульна контрольна робота 3 (25 балів)	

Змістовий модуль «Філософія економіки»											
Модулі (назви, бали)	Модуль 1. Поняття та сутність філософії економіки як напрямку соціального пізнання (98 балів)				Модуль 2. Філософія господарювання (109 балів)					Модуль 3. Людина в економічному вимірі (59 балів)	
Лекції (теми, бали)	Теоретичні засади філософії економіки (1 бал)	Специфіка філософського дослідження економіки (1 бал)	Філософія економіки в контексті глобалізаційних процесів сучасності (1 бал)		Філософські аспекти відносин власності (1 бал)	Філософське розуміння праці (1 бал)		Філософські засади бізнесу (1 бал)		Сутність економічної діяльності та економічної культури (1 бал)	Економічний світогляд та його особливості (1 бал)
Семінарські заняття (теми, бали)	Філософія економіки в контексті глобалізаційних процесів сучасності (11 балів)				Філософські засади бізнесу (11 балів)						
Практичні роботи (теми, бали)	ПР 1 (11 балів)	ПР 2 (11 балів)	ПР 3 (11 балів)	ПР 4 (11 балів)	ПР 5 (11 балів)	ПР 6 (11 балів)	ПР 7 (11 балів)	ПР 8 (11 балів)	ПР 9 (11 балів)	ПР 10 (11 балів)	ПР 11 (11 балів)
Самост. робота	Самостійна робота до 1 модулю (15 балів)				Самостійна робота до 2 модулю (15 балів)					Самостійна робота до 3 модулю (10 балів)	
Поточний контроль (вид, бали)	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)				Модульна контрольна робота 2 (25 балів)					Модульна контрольна робота 3 (25 балів)	
Семестровий контроль	Іспит (40 балів)										

8. Рекомендовані джерела

Рекомендовані джерела до змістового модулю «Філософія інформації»:

Основні

1. Про інформацію [Електронний ресурс]: Закон України від 02 жовтня 1992 року . – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>, вільний. – Назва з екрану.
2. Белл, Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Д. Белл; [пер. с англ.]. – М.: Academia, 2004. – 944 с.
3. Белл, Д. Социальные рамки информационного общества / Д.Белл // Новая технократическая волна на Западе. – М.: Прогресс, 1986. – С. 330 – 342.
4. Бодрийяр, Ж. Общество потребления. Его мифы и структура / Ж. Бодрийяр. – М.: Республика; Культурная революция, 2006. — 269 с.
5. Бодрийяр, Ж.. Симулякри і симуляція / Ж. Бодрийяр. – К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2004. – 230 с.
6. Винер, Н. Кибернетика и общество / Н. Винер. – М.: Тайдекс Ко, 2002. – 184 с.
7. Гэлбрейт, Дж.К. Новое индустриальное общество / Дж. К. Гэлбрейт. – М.: ООО «Издательство АСТ»: ООО «Транзиткнига»; СПб.: Terra Fantastica, 2004. – 602, [6] с.
8. Кастельс, М. Галактика Интернет: Размышления об Интернете, бизнесе и обществе / М. Кастельс; Пер. с англ. А. Матвеева под ред. В. Харитонов. – Екатеринбург: УФактория (при участии изд-ва Гуманитарного ун-та), 2004. – 328 с.
9. Кастельс, М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / М. Кастельс; Пер. с англ. под научн. ред. О.И. Шкаратана. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
10. Луман, Н. Общество общества / Н. Луман / Пер. с нем. А. Глухов, О. Никифоров. – М.: Издательство «Логос», 2011. – Кн. 2: Медиа коммуникации. – С. 203 – 441
11. Маклюэн, М. Галактика Гутенберга. Сотворение человека печатной культуры / М.Маклюэн. - К.: Ника-Центр, 2003. - 432 с.
12. Окинавская Хартия глобального информационного общества [Электронный ресурс]. - Режим доступа: www.iis.ru/library/okinawa/charter.ru.html, свободный. – Название с экрана
13. Тоффлер, Э. Третья волна / Э. Тоффлер. – М.: ООО «Фирма «Издательство АСТ», 1999. – 784 с.
14. Урсул, А. Д. Природа информации: философский очерк / А. Д. Урсул; Челяб. гос. акад. культуры и искусств; Науч.-образоват. Центр «Информационное общество»; Рос. гос. торгово-эконом. ун-т; Центр исслед. глоб. процессов и устойчивого развития. – 2-е изд. – Челябинск, 2010. – 231 с.

Електронний ресурс:

- <http://docplayer.ru/254929-A-d-ursul-priroda-informacii-filosofskiy-ocherk.html>
 - <https://www.twirpx.com/file/1606198/>
 - http://platon.net/load/knigi_po_filosofii/filosofija_poznaniija/ursul_informacija_i_m_yshlenie/45-1-0-1149
15. Уэбстер, Ф. Теории информационного общества / Ф. Уэбстер; Пер. с англ. М.В. Арапова, Н.В. Малыхиной; Под ред. Е.Л. Вартановой. – М.: Аспект Пресс, 2004. – 400 с.

Додаткові:

16. Абдеев, Р.Ф. Философия информационной цивилизации / Р.Абдеев. - М.: Владос, 1994. - 336 с.

Електронний ресурс: http://www.koob.ru/abdeev_r/

17. Адрианов, В.И. «Шпионские штучки» и устройства для защиты объектов и информации / В.И. Адрианов. – СПб.: Лань, 1996. – 272 с.

Електронний ресурс: <http://www.studmed.ru/docs/document20902/андрюанов-ви-бородин-ва-шпионские-штучки-и-устройства-для-защиты-объектов-и-информации>

18. Антонова, О.А. Теория и практика виртуальной реальности: логико–философский анализ / О.А. Антонова, С.В. Соловьев. – Санкт–Петербург: Издательство С.–Петербургского университета, 2008. – 165, [2] с.

Електронний ресурс: http://senas.lnb.lt/stotisFiles/uploadedAttachments/12_Teorija_i_praktika_virtualnoj_realnosti201232603215.pdf

19. Афанасьев, В.Г. Социальная информация / В.Афанасьев. - М.: Наука,1994. – 201 с.
Електронний ресурс: <https://aquabook.xyz/books/sotsialnaya-informatsiya-i-upravlenie-obschestvom>

20. Бацевич, Ф. С. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень : підручник / Бацевич Ф.С. – К. : Академія, 2011. - 239 с. - (Альма-матер).

21. Бондаренко, С.В. Культура мобильных телекоммуникаций / С.Бондаренко. -Ростов н/Д: ЗАО «Книга», 2007. - 352 с.

22. Браславский, П.И. Технологии виртуальной реальности как феномен культуры конца XX – начала XXI веков: дисс. канд. культурологии / П.И.Браславский . – Екатеринбург, 2003. – 185 с.

Електронний ресурс: <http://www.dissercat.com/content/tehnologiya-virtualnoi-realnosti-kak-fenomen-kultury-kontsa-xx-nachala-xxi-vekov>

23. Виртуальная реальность: философские и психологические проблемы / Под. ред. Н.А.Носова. - М., 1997. - 187 с.

24. Гиляревский, Р.С. Информатика как наука об информации [Электронный ресурс] / Р.С.Гиляревский. - М., 2006. –

Електронний ресурс: <http://www.mathnet.ru/links/5622b5cfafde3f8794caed919cddb58d/ssi51.pdf>

25. Габермас, Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості: дослідження категорії громадянського суспільства / Ю. Габермас. Львів, 2000. – 318 с.

26. Гусев, С.С. Концепция «возможных миров» и мировое единство / С.Гусев // Метафизика: учеб. пособ. - СПб., 2008.

27. Гухман, В.Б. Философская сущность информационного подхода : дисс. докт. филос. н. / В.Гухман. – М., 2001. – 402 с.

Електронний ресурс: <http://www.dissercat.com/content/filosofskaya-sushchnost-informatsionnogo-podkhoda>

28. Елхова, О.И. Онтологические аспекты визуализации виртуальной реальности: дисс. канд. филос.н. / О.И.Елхова. – Уфа, 2006. – 201с.

Електронний ресурс: <http://www.dissercat.com/content/ontologicheskie-aspekty-vizualizatsii-virtualnoi-realnosti>

29. Заморокин, А.А. Виртуальные коммуникации как социокультурный феномен современности: автореф. дисс. канд. филос. н./ А.А.Заморокин – Ставрополь, 2014. – 22 с.

30. Зябрина, А.В. Категория виртуальной реальности в социально-философском дискурсе / А.Зябрина, З.Максютова // Вести Волгоградского государственного университета. – Сер.7. – 2015. - № 1(27). – С.15-21

Електронний ресурс:
<https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiPz82UsY3aAhVrApoKHSXgCG0QFggmMAA&url=https%3A%2F%2Fcyberleninka.ru%2Farticle%2Fn%2Fkategoriya-virtualnoy-realnosti-v-sotsialno-filosofskom-diskurse.pdf&usq=A0vVaw10W0qjY5oLdQOrxcOOSJGI>

31. История информатики и философия информационной реальности: учеб. пособ. для вузов / под ред. Р.М. Юсупова, В.П. Котенко. - М.: Академический проект, 2007. - 429 с.

32. Інформаційна безпека держави у контексті протидії інформаційним війнам : навч. посіб. / За заг. ред. В. Б. Толубка. – К. : НАОУ, 2004. – 177 с.

33. Інформаційна політика України: європейський контекст : [монографія] / Л. В. Губерський [та ін.]. – К. : Либідь, 2007. - 360 с.

34. Кара-Мурза, С. Г. Манипуляция сознанием : учеб. пособие / С. Г. Кара-Мурза. – К. : Оріяни, 2003. – 500 с.

Електронний ресурс: http://socioline.ru/files/5/52/kara-murza_s._-manipulyaciya_soznaniem_politicheskii_bestseller_-_2005.pdf

35. Карпенко, В.О. Інформаційна політика та безпека : підручн. / В.О.Карпенко. – К.: Нора–Друк, 2006. – 320 с.

36. Кастельс, М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / М.Кастельс. - М., 2000. – 606 с.

Електронний ресурс: <https://www.twirpx.com/file/63184/>

37. Кормич, Б. А. Інформаційна безпека : організаційно-правові основи : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Б. А. Кормич. – К. : Кондор, 2004. – 384 с.

38. Короткий термінологічний словник із бібліографознавства та соціальної інформатики / Г. М. Швецова-Водка [та ін] ; ред. Г. М. Швецова-Водка [та ін] ; Книжкова палата України. - К. : [б.в.], 1999. - 116 с

39. Колин, К. Глобальные проблемы информатизации общества: информационное неравенство / К. Колин // Alma Mater. – 2000. – № 6. – С. 27 - 30.

40. Ломачинська І. М. Інформаційна війна як фактор реалізації сучасної геополітики. Вплив глобалізаційних процесів на безпеку держави: економічний, інформаційний, соціальний та культурологічний аспекти : монографія / П. І. Юхименко, О. М. Загурський, М. В. Півторак та ін. ; за заг. ред. П. І. Юхименка. - К. : Ун-т „Україна”, 2015.- С.196 – 218.

41. Ладов, В.А. ВР-философия(философские проблемы виртуальной реальности): учеб.-метод. пособ. – Томск: Изд-во Том. Ун-та, 2004. - 62 с.

42. Макаренко, Є.А. Міжнародна інформаційна безпека: сучасні виклики та загрози / Є.А.Макаренко, М.М. Рижков, М.А.Ожеван, В.І. Головченко. – К.: Центр вільної преси, 2006. – 916 с.

43. Маклюэн, М. Галактика Гутенберга. Сотворение человека печатной культуры / М.Маклюен. - К.: Ника-Центр, 2003. - 432 с.

Електронний

ресурс:

http://yanko.lib.ru/books/cultur/mcluhan=galaktika_gutenbergga=ann.htm

44. Марченко, Л.С. Інформаційна безпека України / Л.С.Марченко, В.А.Ліпкан, О.В.Логінов, Р.А.Калюжний (заг. ред.) – К., 2004. – 135 с.

45. Маруховський, О.О. Політичні аспекти зарубіжних концепцій інформаційного суспільства: автореф. дис. ... канд. політ.наук. – К., 2008. - 22 с.

46. Мережі і мережні війни . Майбутнє терору, злочинності та бойових дій [Текст] / пер. з англ. А. Іщенко ; ред. Д. Арквіллі, Д. Ронфельдт. - К. : Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2005. - 352 с.

47. Мечковская, Н.Б. Семиотика: Язык. Природа. Культура: учеб. пособ. для вузов / Н.Мечковская. - 3-е изд. - М, 2008.

Електронний ресурс:

➤ http://platona.net/load/knigi_po_filosofii/filosofija_jazyka/mechkovskaja_n_b_semiotika_jazyk_priroda_kultura_2007/32-1-0-1773

➤ <https://www.twirpx.com/file/182549/>

➤ <http://m.bookfi.net/book/759811>

48. Маруховський, О. О. Конфлікт цивілізацій у сучасному глобальному світі: геополітичний та релігійний виміри / О. О. Маруховський // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 22 : Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. - 2014. - Вип. Спец. вип.. - С. 148-154. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_022_2014_Spets.

49. Носов, Н. А. Виртуальная психология / Н. А. Носов. – М.: Аграф, 2000. – 432 с.

Електронний ресурс: <http://www.klex.ru/8nm>

50. Основы информатики: учеб. пособ. / под ред. Г.В. Алёхиной. - М., 2009.

Електронний

ресурс:

http://www.library.ugatu.ac.ru/pdf/teach/Inform_Alehina_2izd_2010.pdf

51. Панарин, И. Н. Информационная война и мир / И. Н. Панарин, Л. Г. Панарина. – М. : Олма-пресс, 2003. – 384 с.

Електронний ресурс:

➤ <http://www.klex.ru/lvm>

➤ http://publ.lib.ru/ARCHIVES/P/PANARIN_Igor'_Nikolaevich/Panarin_I.N..html#002

52. Панарин, И. Н. Информационная война и геополитика / И.Н.Панарин. – М.: «КСП+», 2006. – 560 с.

Електронний ресурс:

➤ <http://www.klex.ru/7sq>

➤ https://royallib.com/book/panarin_igor/informatsionnaya_voyna_i_geopolitika.html

➤ <https://www.twirpx.com/file/92761/>

53. Попкова, Н.В. Философия техносферы / Н.Попкова. - М.: URSS, 2008.- 344с.

54. Почепцов, Г.Г. Інформаційна політика : навч. посібник / Українська Академія держ. Управління при Президентові України. / Г.Почепцов, С.Чукот – К.: Видавництво УДАУ, 2002. – 88 с.

Електронний ресурс: <http://westudents.com.ua/knigi/365-nformatsyna-politika-pocheptsov-gg.html>

55. Почепцов, Г.Г. Информационные войны / Г.Г.Почепцов, С.Л.Удовик (отв. ред.). – М.: Рефл-бук, 2000. – 576 с.

Електронний ресурс:

➤ <http://www.politnauka.org/library/prikl/pocheptsov.php>

➤ http://www.ligis.ru/librari_2/049/contents.html

➤ <https://www.twirpx.com/file/458491/>

56. Расторгуев, С.П. Информационная война / С.П.Расторгуев. — М: Радио и связь, 1999. — 416 с.

Електронний ресурс:

➤ <http://www.klex.ru/g5>

➤ <http://www.rc-analitik.ru/file/%7B76a67493-79d7-450b-be1d-87c430f27d0f%7D>

57. Соколов, А. В. Введение в теорию социальной коммуникации: учеб. пособие / А. В. Соколов. - СПб.: СПбГУП, 1996.- 320 с.

Електронний ресурс: <http://www.klex.ru/jd3>

58. Соколов, А. В. Общая теория социальной коммуникации : Учеб. пособ. / А.В.Соколов. — СПб.: Изд-во Михайлова В. А., 2002. – 461 с.

Електронний ресурс:

➤ <http://klex.ru/jd4>

➤ <https://www.twirpx.com/file/608379/>

59. Соколов, А. В. Информационное общество в виртуальной и социальной реальности / А.В.Соколов. – СПб.:Алетейя, 2011. – 352 с.

Електронний ресурс: <http://www.klex.ru/o5s>

60. Соколов, А.В. Метатеория социальной коммуникации / А. В. Соколов ; Российская национальная библиотека. - СПб. : [б.и.], 2001. - 351 с.

61. Соколов, А.В. Философия информации : проф.-мировоззр. учеб. пособ. / А.В. Соколов ; С.-Петербур. гос. ун-т культуры и искусств. – СПб. : СПбГУКИ, 2010. – 368 с.

Електронний ресурс: <https://rucont.ru/file.ashx?guid=4c4c7e2c-14e6-4593-9280-9f023e87308f>

62. Таратута, Е.Е. Философия виртуальной реальности / Е.Е.Таратута. – СПб., 2007. – 147 с.

Електронний ресурс:

➤ <http://philosophy.spbu.ru/userfiles/evmak/taratuta.pdf>

➤ http://platona.net/load/knigi_po_filosofii/analiticheskaja_filosofija/taratuta_virtualno_i_realnosti/28-1-0-3784

➤ <http://padabum.com/d.php?id=48456>

63. Тоффлер Э. Метаморфозы власти: Пер. с англ. / Э. Тоффлер. — М.: ООО «Издательство АСТ», 2003. — 669, [3] с.

64. Успенский, Б.А. Ego Loquens: Язык и коммуникационное пространство / Б.Успенский. - М.: РГГУ, 2007. – 320 с.

➤ **Електронний ресурс:** <https://www.twirpx.com/file/799324/>

65. Философия информационной реальности // История информатики и философия информационной реальности: учеб. пособие / под ред. Р.М. Юсупова, В.П. Котенко.- М.: Академический проект, 2007. – 429 с.
66. Філософія мови: хрестоматія / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка ; авт.-уклад. Т. І. Бондар. – К. : [Київ. ун-т ім. Б. Грінченка], 2011. - 90 с.
67. Чернов, А.А. Становление глобального информационного общества: проблемы и перспективы / А.А. Чернов. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К^о», 2003. – 232 с.
68. Чугунов, А. В. Социальная информатика: Учеб. пособ. / А.В.Чугунов. – СПб.: НИУ ИТМО, 2012. – 223 с.Ф
69. Чугунов, А.В. Развитие информационного общества: теории, концепции и программы: Учеб. пособ. — СПб.: Ф-т филологии и искусств СПбГУ, 2007. — 98 с.
70. Шлыкова, О.В. Культура мультимедиа: учеб. пособие / О.Шлыкова. - М.: ФАИР-ПРЕСС, 2004. - 415 с.

Електронний ресурс:

- <http://docplayer.ru/25980170-Shlykova-o-v-kultura-multimedia.html>
- <https://www.twirpx.com/file/249248/>

Англомовні джерела:

1. Compton, B. W. (2015). Parallax Ontology and the Philosophy of Information. *Library Trends*, 63(3), 555-573. <https://doi.org/10.1353/lib.2015.0001>
2. Curry, A., Moore, C. (2003) Assessing information culture – an exploratory model. *International Journal of Information Management*. 23 (2). 91-110. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0268-4012\(02\)00102-0](https://doi.org/10.1016/S0268-4012(02)00102-0)
3. Davenport, T. (1994). Saving IT's soul: Human-centered information management. *Harvard Business Review*. 72(2). 119 – 131
4. Drucker, P. Post-Capitalist Society, New York : Harper-Collins Publ, 1993. 240 p.
5. Dutta, S. (2016). Philosophy of information: range and tenets. *Annals of Library and Information Studies*, 63(2), 91-102.
6. Ergün E. (2018) The Mediating Role of Empowerment on the Relationship Between Organizational Culture and Innovation Performance. *Girişimcilik ve İnovasyon Yönetimi Dergisi. Journal of Entrepreneurship and Innovation Management*. 7. 53-74
7. Fyffe, R. (2002). Technological change and the scholarly communications reform movement - Reflections on Castells and Giddens. *Library Resources & Technical Services*, 46(2), 50-61. <https://doi.org/10.5860/lrts.46n2.50>
8. Garcia, A. A. R. (2016). New directions in information access. *Investigacion Bibliotecologica*, 30(69), 121-141. <https://doi.org/10.1016/j.ibbai.2016.04.015>
9. Gryaznova, E.V., Treushnikov, I.A., & Goncharuk, A.G. (2020) The role of information culture in the formation of a cultural ideal. *Perspectives of Science and Education*. 43 (1). С. 379–388.

10. Jutta Haider & Olof Sundin (2020) Information literacy challenges in digital culture: conflicting engagements of trust and doubt, *Information, Communication & Society*, DOI: <https://doi.org/10.1080/1369118X.2020.1851389>
11. Lauri, L., Heidmets, M., Virkus, S. (2016). The information culture of higher education institutions: the Estonian case, *Information Research*, 21(3), p.722.
12. Maceviciute, E. (2020). The logic of information: a theory of philosophy as conceptual design. *Information Research-an International Electronic Journal*, 25(2), Article R690. <http://www.informationr.net/ir/reviews/revs690.html>
13. Mingers, J., & Standing, C. (2018). What is information? Toward a theory of information as objective and veridical. *Journal of Information Technology*, 33(2), 85-104. <https://doi.org/10.1057/s41265-017-0038-6>
14. Moran-Reyes, A. A. (2015). Contribution to the Ontological Status of Information: Development of the Structural-Attributive Approach. *Library Trends*, 63(3), 574-590. <https://doi.org/10.1353/lib.2015.0004>
15. Muzykant, V., & Shlykova, O. (2019). Media Competence as the Keystone of Electronic Culture and Contemporary Education. *Mediaobrazovanie-Media Education* (1), 105-115. h Ripoll, L., & Matos, J. C. M. (2020). Disinformation and semantic information: the Philosophy of Information and the contribution of Luciano Floridi's thought to information reliability. *Em Questao*, 26(2), 211-232. <https://doi.org/10.19132/1808-5245262.211-232> .
16. Rowe, F. (2018). Being critical is good, but better with philosophy! From digital transformation and values to the future of IS research. *European Journal of Information Systems*, 27(3), 380-393. <https://doi.org/10.1080/0960085x.2018.1471789>
17. Rožukalne, Anda & Skulte, Ilva & Stakle, Alnis (2020). Media education in the common interest: Public perceptions of media literacy policy in Latvia. *Central European Journal of Communication*, 13(2) : Special Issue: 202 229. [https://doi.org/10.19195/1899-5101.13.2\(26\).4](https://doi.org/10.19195/1899-5101.13.2(26).4)
18. Silva, J. L. C. (2017). Information and value: Conceptual interrelations and the formation of evaluative types of information. *Transinformacao*, 29(3), 267-278.
19. Thompson, M. (2012). People, practice, and technology: Restoring Giddens' broader philosophy to the study of information systems. *Information and Organization*, 22(3), 188-207. <https://doi.org/10.1016/j.infoandorg.2012.04.001>
20. Toffler A. *Power Shift: Knowledge, wealth, and violence at the edge of the 21 century*. New York : Bantam Books, 1990. 649 p.

Рекомендовані джерела до змістового модулю «Філософія економіки»:

Першоджерела:

1. Аристотель. Сочинения в 4т. - М., 1984.
2. Бэкон Ф. Сочинения: В 2 т. - М. 1988.
3. Гегель Г.В.Ф. Феноменология духа. -СПб., 1994.

4. Декарт Р. Сочинения: В 2т. - М., 1994.
5. Кант И. Трактаты. - СПб., 1996.
6. Лейбниц Г.В. Сочинения: В 4 т. - М., 1983 — 1989.
7. Ломоносов М.В. Избранные философские произведения. - М., 1980.
8. Макиавелли Н. Сочинения. - СПб., 1998.
9. Маркс К. К критике политической экономии. Предисловие // Маркс К., Энгельс Ф. Соч. 2-е изд. Т. 13. -М., 1985.
10. Николай Кузанский. Сочинения в 2т. -М., 1979— 1980.
11. Платон. Собрание сочинений в 4т. - М., 1990— 1994.
12. Сартр Ж. - П. Бытие и ничто. Опыт феноменологической онтологии. - М., 2000.
13. Соловьев В. С.Оправдание добра. Нравственная философия. - М.: Академический проект, 2010. -672с.
14. Спиноза Б. Об усовершенствовании разума: Сочинения. - М. —Харьков, 1998.
15. Фихте И.Г. Сочинения в 2 т. - СПб., 1993.
16. Флоренский П.А. Столп и утверждение истины. - М., 1990.
17. Фрагменты ранних греческих философов. - М., 1989. Ч. 1
18. Хайдеггер М. Бытие и время. -М., 1997.
19. Хомяков А.С. Полное собрание сочинений. -Т. 1-8. - М. 1985.
20. Шеллинг Ф.В.И. Сочинения в 2 т. - М., 1987.
21. Шестов Л. Избранные произведения. - М., 1993.
22. Энгельс Ф. Диалектика природы. //Маркс К., Энгельс Ф. Соч. 2-е изд. -Т. 20. -М., 1985.
23. Эпикур. Письма. Главные мысли // Лукреций. О природе вещей. - М., 1983
24. Эразм Роттердамский. Философские произведения.- М., 1986.
25. Ясперс К. Смысл и назначение истории. -М., 1991.

Основні:

1. Агапова И.И., Егоров А.Ю., Конотопов М.В., Сметанин С.И., Ярощук Н.З. История и философия экономики / РАН / М.В. Конотопов (общ.ред.). – 2-е изд., стер. – М.: КноРус, 2008.
2. Альбер М. Капитализм против капитализма / Л.С. Горшкова (пер.с фр.). – С.Пб.: Экономическая школа, 1998.
3. Ананьин О. И. Экономическая наука в зеркале методологии // Вопросы философии. – М., 1999. – № 10.
4. Базилевич В.Д., Ільїн В.В. Метафізика економіки / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К.: Знання, 2007.
5. Баллерстрем К.Г. Homo economicus? Образы человека в классическом либерализме // Вопросы философии. – М., 1999. – № 4.
6. Бауман З. Глобализация. Последствия для человека и общества / М.Л. Коробочкин (пер.с англ.). – М.: Весь мир, 2004.
7. Беккер Г.С. Человеческое поведение: экономический подход: Избр. тр. по экон. теории/ Р.И. Капелюшников (сост., науч.ред.пер., авт. послесл.), Е.В. Батракова (пер.с англ.), М.И. Левин (авт. предисл.). – М.: ГУ ВШЭ, 2003.
8. Белл Д. Культурні суперечності капіталізму // Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Хрестоматія/ Міжнародний фонд “Відродження” / Віталій Лях (упоряд.). – К.: Либідь, 1996.
9. Бергер П.Л. Многоликая глобализация. Культурное разнообразие в современном мире/ Питер Л. Бергер (ред.), В.В. Сапов (пер.), П. Хантингтон (ред.). – М.: Аспект Пресс, 2004.

10. Бриттан С. Капитализм с человеческим лицом/ Л.С. Горшкова (пер.с англ.). – С.Пб.: Экономическая школа, 1998.
11. Булгаков С.Н. Философия хозяйства // Булгаков С.Н. Сочинения в двух томах/ С.С. Хоружий (сост., прим. и вступ. ст.). – Т.1. – М.: Наука, 1993.
12. Бурдьє П. Практичний глузд / О. Йосипенко (пер.з фр.). – К.: Український Центр духовної культури, 2003.
13. Валлерстайн И. После либерализма/ Пер. с англ. Под ред. Б.Ю. Кагарлицкого. – М.: Едиториал УРСС, 2003.
14. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму / Пер. з нім. О.Погорілий. – К.: Основи, 1994.
15. Воейков М.И. Экономический детерминизм К.Маркса и русские интерпритации // Карл Маркс и современная философия. Сб. материалов науч. конф. к 180-летию со дня рождения Маркса/ Н. И. Лапин (отв. ред.) – М.: ИФРАН, 1999.
16. Гаск Ф.А. Індивідуалізм та економічний порядок. – Харків: Акта, 2002.
17. Гаск Ф.А. Принципи ліберального соціального порядку // Лібералізм. Антологія/ Наукове товариство ім. Вячеслава Липинського / Олег Проценко (упоряд.), Василь Лісовий (упоряд.). – К.: Смолоскип, 2002.
18. Глушко Т.П. Філософія економіки у структурі сучасної гуманітарної освіти/ Т.П. Глушко. – К.: Науковий світ, 2008.
19. Дракер П. Посткапиталистическое общество // Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология/ Под ред. В.Л. Иноземцева. – М.: Academia, 1999.
20. Дугин А.Г. Капитализм: индивидуальное и общественное (в марксистской и традиционалистской перспективе) // Философия хозяйства. – М., 2002. – № 1 (19).
21. Дугин А.Г. Эсхатологический смысл современного либерализма // Философия хозяйства. – М., 2002. – № 1 (19).
22. Єрмоленко А.М. Комунікативна практична філософія. Підручник. – К.: Лібра, 1999.
23. Задорожнюк И.Е. Нужны ли экономической науке философские знания? (к Нобелевской лекции Ф. Хайека 1974 г.) // Вопросы философии. 2003. – № 1.
24. Заграва Е. Глобалізація і нації/ Е. Заграва. – К.: Фенікс, 2002.
25. Збітнєв Ю.І., Сенченко М.І. Біла книга України або Вашингтонський консенсус в дії. Наслідки економічних реформ 1991-2001 років. Всеукраїнська партія “Нова сила”/ Юрій Іванович Збітнєв (авт.-упоряд.), Микола Іванович Сенченко (авт.-упоряд.). – К.: ЗАТ “Виданичий дім “Княгиня Ольга”, 2003.
26. Зиммель Г. Философия труда // Зиммель Г. Избранное. В 2-х т. – Т. 2. – М.: Юристъ, 1996.
27. Зомбарт В. Буржуа. Этюды по истории духовного развития современного экономического человека.: Пер. с нем. / РАН. Ин-т социологии; Изд. подгот.: Ю.Н.Давыдов, В.В.Сапов. – М.: Наука, 1994.
28. Ільїн В.В. Фінансова цивілізація/ В.В. Ільїн. – К.: Книга, 2007.
29. Ильин В.В. Философия богатства: человек в мире денег/ Киевский национальный ун-т им. Тараса Шевченко. – К.: Знания Украины, 2005.
30. Иноземцев В.Л. Постиндустриальное хозяйство и „постиндустриальное общество” // Иноземцев В.Л. На рубеже эпох. Экономические тенденции и их неэкономические следствия. – М.: Экономика, 2003.
31. Иноземцев В.Л. Пределы догоняющего развития/ В.Л. Иноземцев. – М.: Экономика,

2000.

32. Кастельс М. Информационная эпоха. Экономика, общество и культура / Государственный ун-т. Высшая школа экономики / Б.Э. Верпаховский (пер.). – М.: ГУ ВШЭ, 2000.

33. Кастельс М. Могущество самобытности // Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология/ Под ред. В.Л. Иноземцева. – М.: Academia, 1999.

34. Катков П.В. Критика глобального корпоративного меркантилизма (Н. Хомский) // Вопросы философии. – М., 2003. – № 11.

35. Кессиди Ф.К. Глобализация и культурная идентичность // Вопросы философии. – М., 2003. – № 1.

36. Козловски П. Этика капитализма // Козловски П. Этика капитализма. Эволюция и общество: Критика социобиологии/ Комментар. Бьюкенена Дж.М.; Пер. с нем. и ред. Грецкого М.Н. – Спб.: Экон. шк., 1996.

37. Коллонтай В.М. Закат экономического неолиберализма // Философия хозяйства. – М., 2004. – № 4 (34).

38. Корняков В.И. О современном глобально-национальном в аспекте использования экономических законов // Философия хозяйства. – М., 2004. – № 1 (31).

39. Лебедев В. Великая амбиция // Вопросы философии. – М., 2003. – № 10.

40. Липинський В. Листи до братів-хліборобів // Липинський В. Повне зібрання творів, архів, студії. – Т. 6. – Кн. 1/ НАН України; Інститут східноєвропейських досліджень / Ярослав Пеленський (ред.). – К., 1995.

41. Лукач Г. Экономические взгляды Гегеля в иенский период // Вопросы философии, 1956. – № 5 // <http://caute.net.ru/ilyenkov/tra/lukas.html>

42. Манн М. Глобалізація як глобальний конфлікт // Економіка знань: виклики глобалізації та Україна/ А. С. Гальчинський та ін. – К., 2004.

43. Маркс К. Економічно-філософські рукописи 1844 року // Маркс К., Енгельс Ф. З ранніх творів. – К.: Держполітвидав, 1984.

44. Маркс К., Енгельс Ф. Капитал // Маркс К., Енгельс Ф. Твори. – Т. 25., Ч. 1. – К.: Держполітвидав, 1963.

45. Маркс К., Енгельс Ф. Капитал // Маркс К., Енгельс Ф. Твори. – Т. 25., Ч. 2. – К.: Держполітвидав, 1963.

46. Маркс К., Енгельс Ф. Німецька ідеологія // Маркс К., Енгельс Ф. Твори. – Т. 3. – М.: Держполітвидав, 1963.

47. Мартин Г.П., Шуманн Х. Западная глобализации: атака на процветание и демократию.: Пер. с нем. – М.: Альпина Паблишер, 2001.

48. Медоуз Д.Х. Пределы роста / Д.Х. Медоуз, Д.Л. Медоуз, Й. Рандерс, У. Беренс. – М.: МГУ. – 1991.

49. Медоуз Д.Х. За пределами роста / Д.Х. Медоуз, Д.Л. Медоуз, Й. Рандерс. – М.: Пангея. – 1994.

50. Мизес фон Л. Индивид, рынок и правовое государство: Антология/ Дарио Антисери (ред.), Светлана Мальцева (пер.), Массимо Балдини (ред.). – С.Пб.: Пневма, 1999.

51. Мизес фон Л. Человеческая деятельность. Трактат по экономической теории/ [Пер. с англ. Куряева А.В.] – М.: Экономика, 2000.

52. Мировски Ф. Философские основы институциональной экономики // Проблемы новой политической экономики. – М., 2003. – № 1.

53. Нестеренко А. О чем не сказал Уильям Баумоль: вклад XX столетия в философию экономической деятельности // Вопросы экономики. – М., 2001. – № 7.
54. Нордстрем К. А., Риддестрале Й. Бизнес в стиле фанк. Капитал пляшет под дудку таланта. – СПб.: Стокгольмская школа экономики в Санкт-Петербурге, 2003.
55. Нордстрем К.А., Риддестрале Й. Караоке-капіталізм: Пер. з англ. – Дніпропетровськ: Баланс Бізнес Букс, 2004.
56. Ноттурно М. Открытое общество и его враги: сообщество, авторитет и бюрократия // Вопросы философии. – М., 1997. – № 11.
57. Ольсевич Ю. „Неортодоксальный взгляд” У. Баумоля на достижения экономической науки в XX веке и её задачи // Вопросы экономики. – М., 2001. – № 12.
58. Ольсевич Ю. О национальном экономическом мышлении // Вопросы экономики. – М., 1996. – № 9.
59. Осипов Ю.М. Глобальная экономика как феномен современности // Философия хозяйства. – М., 2002. – № 5.
60. Осипов Ю.М. Глобальное и национальное в экономике // Философия хозяйства. – М., 2003. – № 6 (30).
61. Осипов Ю.М. Опыт философии хозяйства. Хозяйство как феномен культуры и самоорганизующаяся система/ Ю.М. Осипов. – М.: МГУ, 1990.
62. Осипов Ю.М. Фиктивная сущность Постмодерна // Философия хозяйства. – М., 2003. – № 3 (27).
63. Панарин А.С. Постмодернизм и глобализация: проект освобождения собственников от социальных и национальных обязательств // Вопросы философии. – М., 2003. – № 6.
64. Пороховский А.А. Глобальная составляющая национального развития // Философия хозяйства. – М., 2004. – № 3 (33).
65. Радаев В.В. В борьбе двух утопий // Вопросы философии. – М., 1992. – № 4.
66. Рих А. Хозяйственная этика / В.В. Сапов (ред.), Е.М. Довгань (пер.). – М.: Посев, 1996.
67. Сенченко А.И. Общество истребления – стратегическая перспектива “демократических реформ”/ Межрегиональная академия управления персоналом. – К.: МАУП, 2004.
68. Сікора В. Напрями еволюції українського економічного розвитку в процесі становлення “нового консенсусу” і теорії про “соціальний капітал” // Актуальні проблеми економіки. Стаття 1,2. – К., 2001. – № 9-10, № 11-12.
69. Сікора В. Національна ідея в економіці (українська перспектива): Цикл інтерв'ю національній радіокомпанії України. – К.: ЕксОб, 1999.
70. Сорос Дж. Криза глобального капіталізму. Відкрите суспільство під загрозою / Руслан Ткачук (пер.з англ.), Андрій Фролкін (пер.з англ.). – К.: Основи, 1999.
71. Сорос Дж. Мыльный пузырь американского превосходства. На что следует направить американскую мощь / В. Ионов (пер.с англ.и науч.ред.). – М.: Альпина Бизнес Букс, 2004.
72. Тенянов И.М. Что такое философия хозяйства? // Философия хозяйства. – М., 2002. – № 6 (24).
73. Тоффлер Е. Третья Хвиля/ Андрій Євса (пер.з англ.). – К.: Видавничий дім “Всесвіт”, 2000.
74. Туган-Барановский М.И. Социализм как положительное учение // Туган-Барановский М.И. К лучшему будущему: Сб. соц-филос. произвед./ А.А. Воронин (ред.), К.В. Сорвин (сост.,подгот.текста,вступ.ст.и прим.). – М.: РОССПЭН, 1996.
75. Туроу Л. Будущее капитализма. Как сегодняшняя экономика формирует завтрашний

- мир/ А. И. Федотов (пер. с англ.) – Новосибирск: Сибирский хронограф, 1999.
76. Тутов Л.А. Проблема управления в философии хозяйства // Вопросы экономики. – М., 2003. – № 8.
77. Тутов Л.А. Философия хозяйства и экономическая теория: точки пересечения и противоречия // Философия хозяйства. – М., 2004. – № 4 (34).
78. Ульрих П. Пути ориентации в экономическом мышлении: Интегративная хозяйственная этика // Философия хозяйства. – М., 2003. – № 1 (25).
79. Философия денег/ Мазараки А.А., Ильин В.В./ Киевский национальный торгово-экономический ун-т. – К.: КНТЭУ, 2004.
80. Фукуяма Ф. Доверие: социальные добродетели и путь к процветанию/ Д. Павлова (пер.с англ.). – М.: АСТ, 2004.
81. Фукуяма Ф. Великий разрыв: [пер. с англ.]. Серия: “Philosophy” – М.: Ермак, 2004.
82. Фукуяма Ф. Конец истории // Вопросы философии. – М., 1990. – № 3.
83. Хайек Ф.А. Конкуренция как процедура открытия // Мировая экономика и международные отношения. – М., 1989. – № 12.
84. Хайек Ф.А. Познание, конкуренция и свобода: Антология сочинений / Дарио Антисери (ред.), С. Мальцева (пер.), Лоренцо Инфантино (ред.), К. Большаков (пер.). – СПб.: Пневма, 1999.
85. Хайек Ф.А. Претензии знания // Вопросы философии. М., 2003. – № 1.
86. Хайлбронер Р.Л. Экономическая теория как универсальная наука // Теория и история экономических и социальных институтов и систем: Альманах. – М., 1993. – Вып. 1.
87. Хангтингтон С. Запад уникален, но не универсален // Мировая экономика и международные отношения. – М., 1997. – № 8.
88. Хангтингтон С. Столкновение цивилизий и преобразование мирового порядка // Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология/ Под ред. В.Л. Иноземцева. – М.: Academia, 1999.
89. Чекмарев В.В. Человеческий мир как мир экономический // Философия хозяйства. – М., 2001. – № 1 (13).
90. Чекмарев В.В. Постмодерн и экономическая онтология // Философия хозяйства. – М., 2003. – № 4 (28).
91. Швайка М. Проблеми захисту національних економічних інтересів України в умовах глобалізації // Економічний часопис XXI. – К., 2002. – № 6.
92. Шевченко В.И. Актуальность социально-философской концепции К. Маркса // Карл Маркс и современная философия. Сб. материалов науч. конф. к 180-летию со дня рождения Маркса/ Н. И. Лапин (отв. ред.) – М.: ИФРАН, 1999.
93. Шевчук В. Переваги та недоліки „західного” вектора в українській економічній політиці // Інтеграція України у світове співтовариство: Матеріали наук.-практ. конф., Київ, 19-20 грудня 1998 р. / Інформаційне агентство США (USIA); Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX)/ В. Вовк (наук.ред.) – К., 1999.

Додаткові:

1. Агаджанян А.С. Буддизм и экономика // Агаджанян А.С. Буддийский путь в XX веке: Религиозные ценности и современная история стран тхеравады/ Рос. АН.Ин-т востоковедения; [Отв. ред. И.В.Подберезский] – М.: Наука, 1993.

2. Афанасенко И.Д. Философия предпринимательства // Философия хозяйства. – М., 2004. – № 4 (34).
- Бачинський Ю. Економічні підстави самостійності нації // Націоналізм. Антологія/ Наукове товариство ім. Вячеслава Липинського / Лариса Білик (літ.ред.), Олег Проценко (упоряд.), Василь Лісовий (упоряд.) – К.: Смолоскип, 2000.
4. Баумоль У. Чего не знал Альфред Маршал: вклад XX столетия в экономическую теорию // Вопросы экономики. – М., 2001. – № 2.
5. Бек У. Что такое глобализация?/ Пер. с нем. А. Григорьева, В. Седельника; Общ. ред. и послесловие А. Филиппова. – М.: Прогрес-Традиция, 2001.
6. Беллолипецкий В.Г. Устойчивость развития национального хозяйства в условиях глобализации // Философия хозяйства. – М., 2004. – № 4 (34).
7. Бон К., Нойперт К.Э. Культура и национальные условия создания предпринимательских структур // Проблемы теории и практики управления. – М., 2004. – № 2.
8. Бузгалин А.В. Постмодернизм устарел // Философия хозяйства. – М., 2003. – № 4 (28).
9. Булгаков С.Н. Народное хозяйство и религиозная личность // Булгаков С.Н. Два града: Исследование о природе общественных идеалов / В.В. Сапов (сост.). – С.Пб.: Издательство Русского Христианского Гуманитарного Института, 1997.
10. Бьюкенен П.Дж. Смерть Запада/ Пер. с англ. А. Башкирова. – М.: ООО Издательство АСТ, 2003.
11. Вебер М. Хозяйственная этика мировых религий // Избранное. Образ общества/ [Отв. ред. и сост.: Я.М.Бергер и др.; Пер. М.И.Левина и др.] – М.: Юрист, 1994.
12. Гелбрейт Дж. Экономические теории и цели общества. – М.: Прогресс, 1976.
13. Гребнев Л.С. О чем знают не только экономисты? // Вопросы экономики. – М., 2001. – № 9.
14. Грішнова О.А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки/ О.А. Грішнова. – К.: Знання, 2001.
15. Гош О. Исторична місія політичної економії в Україні // Економіка України. – К., 2004 – № 2.
16. Данчева О.В., Швалб Ю.М. Практична психологія в економіці та бізнесі / В.П. Недашківський (ред.). – К.: Лібра, 1999.
17. Капелюшников Р. И. Философия рынка Ф.А. Хайека // Мировая экономика и международные отношения. – М., 1989. – № 12.
18. Кастельс М. Становление общества сетевых структур // Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология/ Под ред. В.Л. Иноземцева. – М.: Academia, 1999.
19. Кадзума Т. Вечный дух предпринимательства. Практическая философия бизнесмена/ Предисл. В.Г.Урчукина; Пер.: Шахова Э.Я., Шафов Г.А. – К.: Укрзакордонвизасервис, 1992.
20. Кеничи О. Мышление стратега: искусство бизнеса по-японски/ Пер. с англ. И. Евстигнеевой. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007.
21. Кроче Б. Антология сочинений по философии. История. Экономика. Право. Этика. Поэзия / Светлана Мальцева (пер.,сост.и коммент.). – СПб.: Пневма, 1999.
22. Ксенофонт Афинский. Домострой // Ксенофонт Афинский. Воспоминания о Сократе. [Перевод С.И. Соболевского] – М., 1993. // <http://ancientrome.ru/antlitr/ksenoph/index.htm>
23. Неклесса А.И. Глобализация и новое геоэкономическое мироустройство // Философия хозяйства. – М., 2002. – № 1 (19).
24. Орлов В.В. Философия и политическая экономия // Философия и общество. – М., 1999.

- № 2.
25. Панарин А.С. Стратегическая нестабильность в XXI веке/ А.С. Панарин. – М.: Алгоритм, 2003.
26. Печчеи А. Человеческие качества/ Захарова О.В. (пер. с англ.), Д.М. Гвишиани (общ. ред.) – М.: Прогресс, 1980.
27. Сміт А. Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту нації / Є. Литвин (наук.ред.), О. Васильєва (пер.з англ.). – К.: Port-Royal, 2001.
28. Філософія бізнесу і менеджменту (скорочені тексти лекцій)/ Іщенко М.П., Лазарчук Ю.В., Руденко І.І., Яценко В.М. – Черкаси: Видавець Вовчок. О.Ю., 2003.
29. Філософія економіки // Ільїн В.В., Кулагін Ю.І. Філософія. В 2 ч. – Ч. 2. Актуальні проблеми сучасності. – К.: Альтерпрес, 2002.
30. Філософські основи менеджменту і бізнесу/ Герасимчук А. А., Тимошенко З. І., Шейко С. В. – К.: Видавництво Європейського ун-ту, 2006.
31. Философия управления: (Социально-гуманитарные проблемы)/ Алехин В.В., Бурега В.В., Поважный С.Ф., Алехина Л.В. – Донецк: Донецкая гос. академия управления, 1999.
32. Философия экономики/ А.А. Мазараки, Ю.М. Осипов, И.К. Быстряков и др. / С.В. Синяков. (отв. ред.) – К.: Альтерпрес, 2002.
33. Хайлбронер Р.Л. Философы от мира сего. Великие экономические мыслители: их жизнь, эпоха и идеи/ пер. с англ. И. Файбисовича. – М.: КоЛибри, 2008.
34. Хандруев А.А. Гегель и политическая экономия/ А.А. Хандруев. Серия: Из истории экономической мысли – М.: Экономика, 1990.
35. Яковенко Б.В. Мощь философии/ А.А. Ермичев (вступ.статья, сост., пер., коммент.). – СПб.: Наука, 2000